

Андрєєв Д.Я. Викладач університету ім. М.П.Драгоманова кафедри інформаційних систем і технологій

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ «ДІАЛОГУ КУЛЬТУР» НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація

У статті визначені умови ефективної реалізації принципу «діалогу культур»; зазначені уміння, необхідні в підготовці студентів до міжкультурного спілкування та наведені приклади роботи із сайтами, які сприяють вихованню студентів на засадах «діалогу культур».

Ключові слова: діалог культур, виховання міжкультурної компетентності.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Перетворення, які мають місце в політичному, соціальному, економічному житті, ведуть до інтернаціоналізації багатьох аспектів матеріального і духовного життя світової спільноти. Це не може не позначитися на змісті освітнього і виховного процесу у ВНЗ. Окрім здобуття професійної освіти, майбутні фахівці мають бути підготовлені до взаємовигідного діалогу з представниками різних країн і культур, до адекватного сприйняття іншомовної культури. Це не лише підвищує статус дисципліни «Іноземна мова», але і пред'являє до неї нові підвищені вимоги, що, у свою чергу, зумовлює необхідність йти в ногу з часом та залучатися до використання Інтернет-технологій.

Аналіз педагогічної та методичної літератури показав, що науковий інтерес до міжкультурної компетенції став об'єктом дослідження таких вчених як: Є.М. Верещагін, Н.Д. Гальськова, В.Г. Костомаров, Р.П. Мільруд, Є.І.Пасов, А.П. Садохін, В.В. Сафонова, С.Г. Тер-Мінасова тощо. Більшість дослідників розглядають здатність до діалогу культур як

необхідну умову успішної інтеграції до світової спільноти, що дозволяє ефективно брати участь в процесі міжкультурної комунікації і запобігти негативному впливу глобалізації.

Проблеми використання комп'ютерів, мережі Інтернет, телекомунікаційних технологій розглядають в своїх роботах такі вчені як: О.В. Волков, М.Н. Евстігнєєв, І.Ф. Ісаєв, Л.В. Кудрявцева, В.Е. Краснопольський, П.В. Сисоєв, Е.С. Полат та ін.

Мета статті полягає в тому, аби визначити умови, при яких діалог культур є ефективним; уміння, які необхідно сформувавши у студентів в підготовці до міжкультурного спілкування; і навести приклади роботи з сайтами, які сприяють вихованню студентів на засадах «діалогу культур» і формуванню у них міжкультурної компетенції.

Ствердження про те, що навчання іноземної мови не може бути зведене тільки до навчання лінгвістичним навичкам, в наш час є безперечним. Тому важливим завданням викладача стає підготовка студента, майбутнього фахівця, до здатності адекватно сприймати особливості і цінності іншої культури, тобто бути готовим до діалогу культур.

Діалог – невід'ємна частина життя людей. Він є засобом реалізації комунікативних зв'язків, чинником взаємного порозуміння. У тлумачному словнику з культурології діалог культур визначається як «процес взаємодії культурних систем (явищ), внаслідок чого кожна культура усвідомлює і набуває своєї індивідуальної самобутності. Розмаїття і асиметрія культурних явищ, різниця в цінностях і орієнтаціях є запорукою єдності культури, це робить її живою й такою, що розвивається. Діалог між культурними світами взаємно збагачує їх, дозволяє їм більш повно розкрити свої смислові глибини, які знаходяться в зоні комунікації і співвідносяться з цінностями, нормами і символами, допомагає усвідомити свою унікальність та само тотожність. Із цього діалогу народжується єдність і синтез культури всього людства. Але для майбутнього синтезу необхідна взаємна толерантність людей і культур, повага до інших цінностей» [1, с. 118].

Згідно з М.М. Бахтіним культура – поняття у першу чергу ціннісне. Тобто, культура – це світ втілених цінностей [2, с. 33]. Таким чином, діалог культур є неможливим без усвідомлення й прийняття (або розуміння) цінностей іншої культури.

Для встановлення діалогу між різними культурами дуже важливим є те, яким чином цей діалог здійснюється. М.С. Каган виділяє три способи взаємин між культурами:

- повноцінний рівноправний діалог, який засновано на взаємній повазі культур, що беруть участь в контакті, в якому мають місце рівнозначна репрезентативність культур з метою їх взаємного збагачення, взаємного розвитку та взаємного відновлення;
- утилітарне ставлення однієї культури до іншої, коли одна культура нав'язує свою систему цінностей, значень та норм іншій культурі. У такому разі не можливе повноцінне взаємне збагачення та взаємний розвиток;
- псевдо діалог або повне неприйняття однієї культури іншою.

Це можливо тільки при свідомій, цілеспрямованій позиції ізоляціонізму, коли у суспільстві виникають відособлені, сконцентровані на собі (культурні) групи, які не хочуть контактувати з іншими «неповноцінними», «низькими» культурами. [3, с. 78–80].

Лише перший спосіб взаємин вважається прогресивним, сприяючим розвитку цивілізації. Тому комунікацію (або діалог) між різними культурами деякі автори трактують як «адекватне взаєморозуміння двох учасників комунікативного акту, які належать до різних національних культур» [4, с. 26]. На таких засадах мають будуватися стосунки у сучасному полікультурному світі. Ті ж самі принципи повинні знайти своє віддзеркалення і при навчанні іноземної мови, оскільки ця дисципліна дає можливість залучити студентів до іншомовної культури «посіяти насіння толерантності, прийняття, розуміння й пошани» [5, с. 4].

Підготовка студентів до міжкультурного спілкування, на думку

Н.Д.Гальської, вимагає навчити їх наступним умінням:

1. вживати іноземну мову (в усіх її проявах) в автентичних ситуаціях міжкультурного спілкування;
2. пояснити та засвоїти (на певному рівні) інший образ життя/поведінки;
3. розширити індивідуальну картину світу за допомогою залучення до мовної картини світу носіїв іноземної мови, що вивчається [6, с. 4].

Існує безліч традиційних методів навчання вищезгаданим вмінням і залучення до іншомовної культури. Це і читання художньої літератури на мові оригіналу, ознайомлення з фольклором, мистецтвом, звичаями і традиціями різних країн, перегляд іншомовних фільмів (художніх і документальних), використання на заняттях пісень тощо. Викладачі іноземної мови, знаходяться в постійному творчому пошуку, намагаючись підвищити у студентів інтерес до мови, історії, культури народів, мова яких вивчається.

Безумовно, сучасні технології і, перш за все, використання мережі Інтернет в учбових цілях, надають викладачам і студентам чудові можливості для створення інформаційно-наочного і виховного середовища для навчання іноземної мови, залучення до загальнокультурних цінностей, підвищення рівня соціокультурної компетенції. Інтернету належить великий потенціал в мобілізації естетичних ресурсів, у відкритті нових можливостей в засвоєнні особистістю культурного досвіду свого народу та всього людства.

У дидактичному плані мережа Інтернет складається, щонайменше, з двох основних компонентів (П. Сисоєв): форм телекомунікації та інформаційних ресурсів. Формування іншомовної комунікативної компетенції може бути значно активізоване за допомогою найбільш поширених форм телекомунікації: електронної пошти, чату, форумів, відео - та веб-конференцій, веб-екскурсій. Інформаційні ресурси мережі Інтернет є неосяжною базою інформації, яка може допомогти у навчанні іноземної мови і пошуку необхідної інформації про країну, мова якої вивчається. До

інформаційних Інтернет-ресурсів відносять: текстовий, аудіо - та візуальний матеріал з різної тематики на різних мовах [7, с. 3–4].

Використання в навчальному процесі вищезгаданих компонентів сприяє розвитку пізнавальної діяльності студентів, умінню відбирати необхідну інформацію, розширенню світогляду, а також формує навички самостійної роботи та іншомовного спілкування, навчає висловлювати і аргументувати свою точку зору, залучає до іншої культури.

Одна з проблем, яка виникає під час роботи з інтернет-ресурсами полягає в тому, що в морі наданої інформації важко знайти і відібрати потрібну. Завдання викладача допомогти студентам, спрямувати їхні пошуки в потрібному напрямі, вказати адреси сайтів, до яких можна звернутися.

Наприклад, на сайті «*The Writer's Almanac*» (рис. 1), який щодня оновлює свою сторінку, діючи як літературний календар, можна ознайомитися з найкращими зразками американської поезії від класичної до сучасної. До того ж, у відвідувачів сайту є можливість прослухати вірші в аудіо запису та прочитати інформацію про авторів, для яких цей день є днем народження. Якщо вам необхідно знайти інформацію про конкретного поета або автора, можна скористатися архівними матеріалами сайту (<http://writersalmanac.publicradio.org/>).

Багатство кожної країни – це її народ, з життів мільйонів людей складається історія народу, історія нації. З того, як живуть прості люди, які населяють ту або іншу країну, ми багато в чому і висловлюємо нашу думку про неї.

На наш погляд, багатьом викладачам і студентам буде цікавим сайт «*Story Corps. The conversation of a lifetime*» (рис. 2), де можна почути реальні історії з життя людей, які живуть в різних частинах США, належать до різних соціальних і вікових груп, мають різну освіту і життєві спрямування. Це унікальна можливість почути драматичні, зворушливі а іноді й смішні розповіді американців про себе, про свої сім'ї, про своє життя

Рис. 1 Зовнішній вигляд екрану монітора із сайтом «The Writer's Almanac»

(<http://www.storycorps.org/>). Робота з вказаним сайтом допомагає виховувати у студентів толерантність та емпатію, так як він привертає увагу до реальних загальнолюдських цінностей, які не залежать від місця проживання людини, або кольору її шкіри.

Для того, щоб узнати, чим живе та або інша країна сьогодні ми часто звертаємося до газет і журналів. Пропонуємо вам адреси сайтів, які значною мірою полегшують пошук потрібної інформації, дають доступ до величезної кількості інших сайтів за різними напрямками: новини, політика, культура, інформаційні технології, спорт, освіта, їда, відпочинок тощо (рис. 3): *Worldwide News in English* (www.thebigproject.co.uk/news.htm); *World Newspapers, Magazines, and News Sites in English* (www.world-newspapers.com/).

Рис. 2 Зовнішній вигляд екрану монітора із сайтом «Story Corps. The conversation of a lifetime»

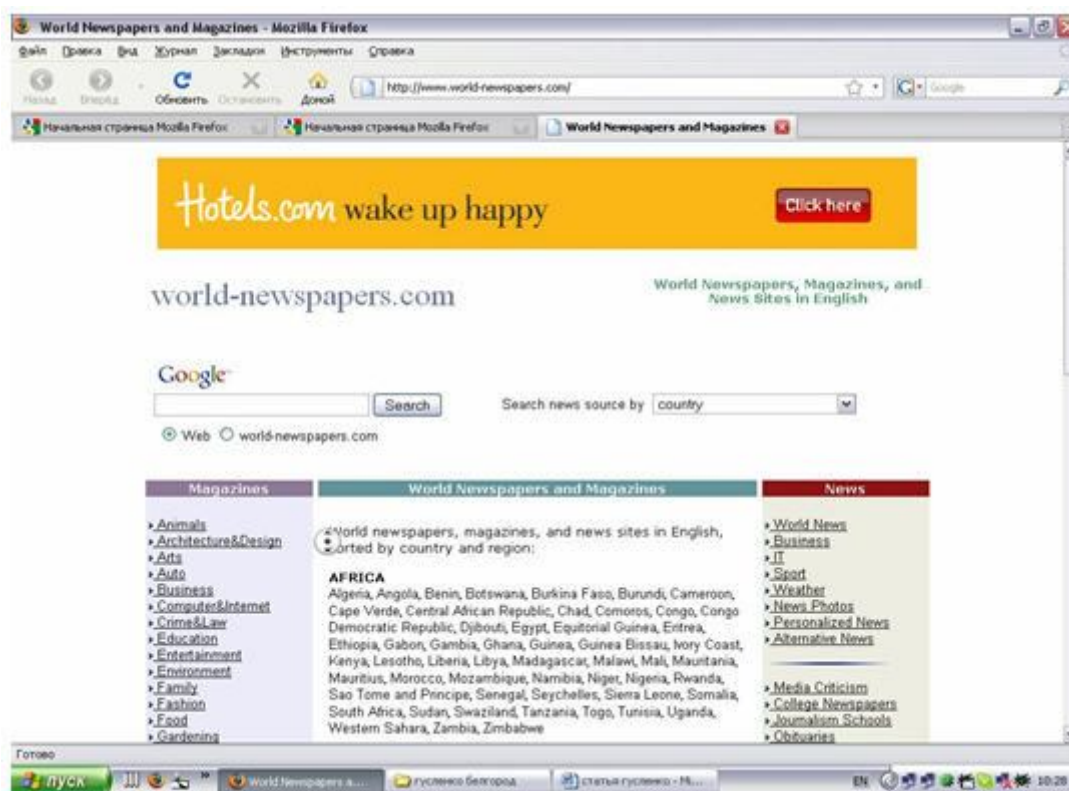

Рис. 3 Зовнішній вигляд екрану монітора із сайтом «Worldwide News in English»; World Newspapers, Magazines, and News Sites in English

При навчанні дисципліни «Ділова іноземна мова» викладач має привернути увагу студентів до проблем міжкультурної комунікації з якими стикаються люди, які здійснюють ділові та бізнес контакти. Сайт «MGE Lingual Services: Bringing Your International Communication Gaps»

(<http://www.mge-lingual.com/resources.html>) надає інформацію про особливості і правила ведення бізнесу в різних країнах світу, ознайомлює з соціокультурними реаліями таких країн як Аргентина, Австралія, Бразилія, Індія, Китай, Німеччина, Саудівська Аравія. Робота з сайтом допомагає студентам усвідомити, що англійська мова – це мова міжкультурного спілкування, це одна із можливостей залучення до світової культури.

Висновки й перспективи подальших розвідок. Інтернет-ресурсу мають в своєму розпорядженні величезний потенціал в підготовці студентів до міжкультурного діалогу, це – джерело невичерпної інформації, яке дає можливість ознайомитися самостійно, або під керівництвом викладача, з різними автентичними текстовими, аудіо - і відеоматеріалами, взяти участь в проектній діяльності, організувати поза навчальну роботу, створює умови для реалізації інтелектуального потенціалу студентів, виховує толерантність та загальну культуру.

Список використаних джерел

1. <http://writersalmanac.publicradio.org/>
2. <http://www.storycorps.org/>
3. www.thebigproject.co.uk/news.htm
4. www.world-newspapers.com/
5. <http://www.mge-lingual.com/resources.html>

Література

1. **Кононенко Б. И.** Большой толковый словарь по культурологии / Сост. Б. И. Кононенко – М. : Вече, 2003. – 512 с.
2. **Бахтин М. М.** Литературно-критические статьи / М. М. Бахтин. – М. : Художественная литература, 1986. – 541 с.
3. **Каган М. С.** Мир общения: проблема меж субъектных отношений. М.: Политиздат., 1988. – 315 с.
4. **Верещагин Е. М., Костомаров В. Г.** Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. Методическое руководство. – М.: Русский язык, 1983. –

269 с.

5. **Chlopek, Zofia.** The Intercultural Approach to ETF Teaching and Learning // English Teaching Forum. V. 46, #4. – 2008. — P. 10–19.
6. **Гальскова Н. Д.** Межкультурное обучение: проблема целей и содержания обучения иностранным языкам // ИЯШ. – 2004. – №1. – С. 3–8.
7. **Сысоев П. В., Евстигнеев М. Н.** Современные учебные Интернет-ресурсы в обучении иностранному языку // ИЯШ. — 2008. — №6. — С. 2–9.

**Реализация принципа «диалог культуры» на занятиях по
иностранному языку с помощью интернет-технологий**

Андреев Д Я.

Аннотация

В статье определены условия эффективной реализации принципа «диалога культур», отмечены умения, необходимые при подготовке студентов к межкультурному общению, даны примеры работы с сайтами, которые способствуют воспитанию студентов на принципе «диалога культур».

Ключевые слова: диалог культур, воспитание межкультурной компетентности.

**Implementing the principle of dialogue of cultures at foreign
language lessons with the help of internet-technologies**

Andreev D.Y

Annotation

The article defines the conditions of the effective implementation of the principle of dialogue of cultures, the skills students need for intercultural communication and gives examples of sites for further students' education based on the principle of dialogue of cultures.

Keywords: dialogue of cultures, intercultural communication.

Стаття була надрукована у Наукових записках : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України; Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова; укл. Л.Л. Макаренко. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – Випуск LXXXVI (86). – 280с. – (Серія педагогічні та історичні науки).